

NOI MĂRTURII ISTORICE REZULTATE DINTR-UN SONDAJ ARHEOLOGIC

VICTOR HENRICH BAUMANN

Situat în marginea nord-vestică a oraşului Tulcea, dealul numit „Tabăra”, datorită garnizoanei turceşti staţionată în acest loc pînă la eliberarea Dobrogei, cuprinde o mare întindere de pămînt, puţin folosit astăzi datorită solului argilos.

Cu toate că tradiţia păstrată de tulcenii localizează oraşul vechi pe dealul Taberei, mărturiile istorice, existente vorbesc de locuirea acestei zone abia în secolul al XIX-lea.

Astfel, o hartă a Statului Major Rus din 1833, menţionează pe dealul de apus zis al „Taberei” — „*Starî Tulcea*” cu 20 de case. Pe aceeaşi hartă oraşul Tulcea este menţionat separat cu 113 case¹).

Mărginit la nord-nord-vest de bălţile „Dunării vechi” (denumire ce evidenţiază vechiul curs al Dunării), dealul Taberei putea totuşi oferi condiţii speciale de viaţă celor care s-ar fi aşezat eventual în aceste locuri.

Pornind de la aceste raţionamente, periegheza întreprinsă cu G. Simion în primăvara anului 1965, în zona respectivă ne-a determinat să efectuăm cîteva sondaje în marginea nord-estică a dealului Taberei unde fragmentele ceramice culese la suprafaţă ca şi configuraţia terenului indicau o locuire romană şi una feudal-timpurie.

Un prim punct stabilit pentru control se afla în imediata vecinătate a bălţii, reprezentînd o înălţime aproximativ ovoidală avînd în centru un mamelon de aceeaşi formă (pl I/1,2).

Locul a fost denumit Tabăra I, iar rezultatele acestui sondaj, fac subiectul comunicării de faţă.

1 C. Băcilă, Stampe şi hărţi privitoare la trecutul Dobrogei, în *Analele Dobrogei*, an. IX, vol. II, 1928, p. 247; T. Voicu şi colaboratorii, *Monografia oraşului Tulcea*, 1928, p. 14.

Întreaga înălțime a fost investigată cu ajutorul a trei secțiuni dintre care S_1 orientată est-vest, de 105 m. lungime, S_2 perpendiculară pe S_1 , orientată nord-sud, de 88 m. și S_3 paralelă cu S_2 de 14 m. (pl. I./3).

Secțiunea S_1 , cea mai lungă de altfel, a tăiat în două întreaga înălțime, permițând o serie de observații interesante.

Cu toate deranjamentele succesive, constatate în cursul săpăturii, situația stratigrafică se prezintă în general, astfel: în partea estică a înălțimii-sub stratul vegetal actual, se află stratul vegetal antic negru-bulgăros sau cenușos, gros de 1 m. la marginile versantului; urmează stratul antic, negru brun cu fragmente ceramice, urme de arsură, lătuială, fragmentate de vetre și oase de animale.

Sub acest strat, la adâncimi care variază în funcție de depunerile de pământ și de configurația terenului se află stînca sau loesul. În centrul promotoriului, pe mamelon, stratul antic urmează imediat vegetalului actual, prezentându-se sub forma unui strat gros, cenușos, cu material de construcție.

Pe versantul vestic al promontoriului stînca se situează la mica adâncime, urmînd de cele mai multe ori unui strat vegetal negru-pietros. Sporadic și numai unde panta este foarte lină apare stratul antic sub forma unui sol galben tasat cu urme de cenușă și cărbuni.

Pînă la adîncimea de 1,70 m. apar fragmente ceramice amestecate, cele mai vechi aparținînd epocii hallstattiene, iar cele mai noi — perioadei feudale timpurii, făcînd dovada unor perforări succesive a terenului cu ocazia diverselor locuiri care s-au succedat în același loc. Această succesiune poate fi urmărită stratigrafic cu multă greutate.

Trei faze de locuire se disting pe versantul estic, în mare parte distrus datorită alunecărilor de teren (fig. 1). La adîncimea de 1,80 m. apare un nivel hallstattian caracterizat prin gropi săpate în loess. Acest nivel a fost deranjat de bordeele și gropile cu ceramică și oase de animale din a doua epocă a fierului.

TULCEA-TABARA_E - 1965

S₁ PROFIL PERETE SUD

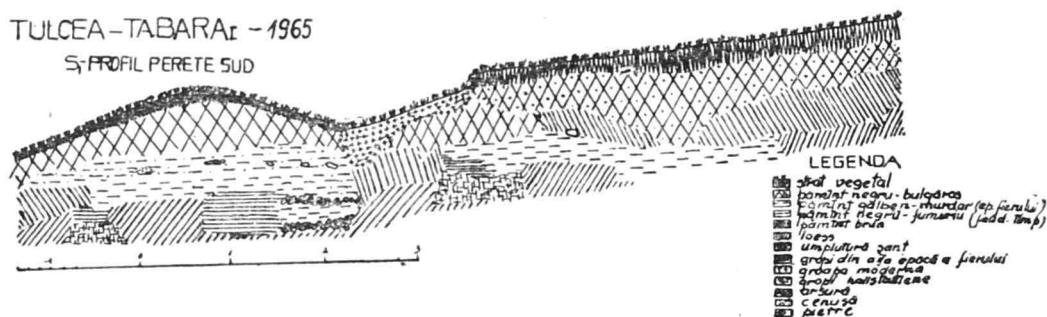

Fig. 1. Fragment din profilul sudic al secțiunii S_1 — versantul de est

Acestor nivele li s-a suprapus o locuire feudal-timpurie, reprezentată de un strat negru fumuriu, conținând fragmente ceramice, urme de arsură, cărbune și cenușă ca și pietre de diferite dimensiuni. Locuirea feudal-timpurie a astupat gropile geto-dacice, dar prin săparea altor gropi a deranjat straturile anterioare deja răvășite, antrenând o serie de materiale vechi, fapt care explică și prezența unui material eterogen pe același nivel.

Datorită acestei situații nu au putut fi surprinse limitele unor locuințe din epoca fierului, în schimb, din gropi, a fost recoltat un boț de material ceramic și osteologic. De remarcat refolosirea unor gropi hallstattiene în epoca geto-dacă, eventual, plasarea unor gropi getice pe gropi mai vechi hallstattiene.

În stratul de cultură feudal-timpuriu, mult mai bine conservat, s-au detașat limitele a două locuințe. Prima, surprinsă în marginea estică a lui S₁, a impus deschiderea casetei x, paralelă cu peretele sudic al secțiunii (fig. 2). Locuința de suprafață, de formă rectangulară (2,70 × 5 m.) cu colțurile rotunjite, prezintă următoarea particularitate: podeaua este „compartimentată”; spre est și nord apare lutuită cu urme de arsură, spre vest și sud, în jurul unui cuptor „pietrier”, a fost pietruită cu pietricele de râu; în spatele „pietrarului” se afla o groapă cilindrică.

TULCEA-TABARA I - 1965

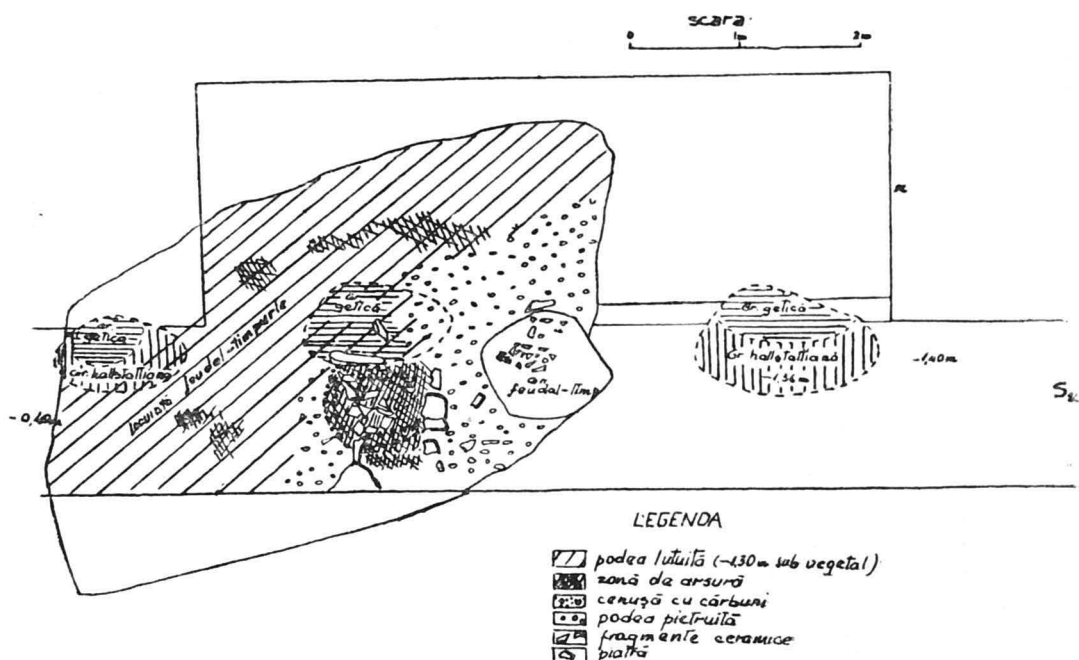
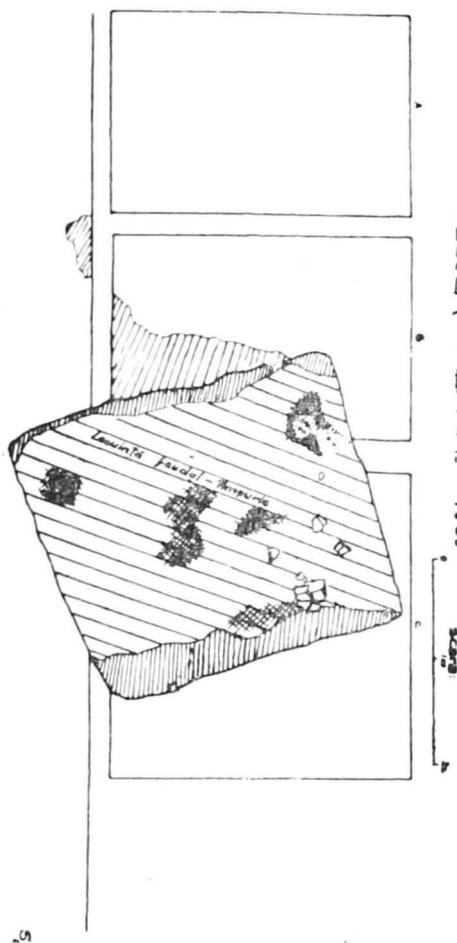

Fig. 2

Scene: _____

Score: _____

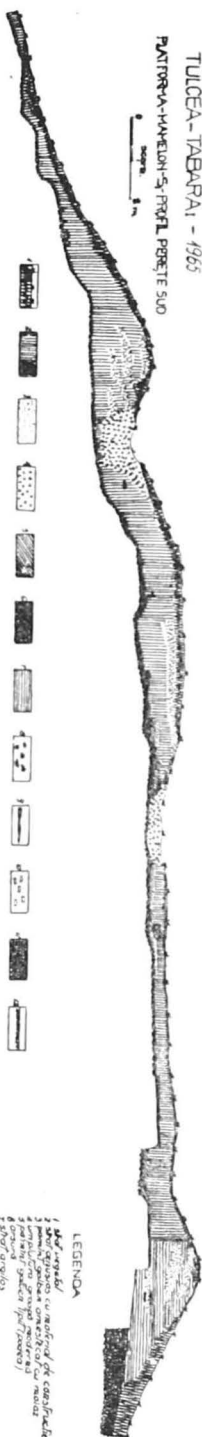

Fig. 3

aparținând locuinței. „Pietrarul” fusese plasat lângă o groapă geto-dacică care a fost astupată; construit din pietre de carieră și așezat pe un pat înalt de pietricele și nisip, era deschis spre est unde bănuim că se afla intrarea în locuință.

Cea de a doua locuință feudal-timpurie, surprinsă în amonte, la aproximativ 25 m vest de prima, diferă întrucâtva de aceasta (fig. 3).

Trei din laturile sale au fost surprinse în casetele B și C, paralele peretelui sudic al lui S₁, sub un strat gros de lipitură puternic tasată, cu urme de pleavă, provenit din prăbușirea pereților; mai mică (2,60×3,10 m) decât prima locuință, are forma perfect rectangulară; podeaua prezintă puternice urme de incendiu păstrind în colțul sud-estic resturile unei vetre.

Locuirea romană este bine reprezentată pe mamelonul din centrul promontoriului. Aici se află un platou neregulat (de 21×11 m) de pe care s-a scurs în pantă material de construcție și ceramică de factură romană (fig. 4). Prin secționarea platformei s-a observat că pe vârful mamelonului fusese amenajată în epoca romană o construcție din care astăzi s-au păstrat resturile substrucțiilor din piatră prinsă cu mortar din var și deasupra lor o mare cantitate de moloz mestecat cu cărămidă, țiglă și ceramică în stare fragmentară. Grosimea substrucțiilor variază între 1 m și 1,50 m, evidențiind o construcție fortificată, cu mai multe compartimente, a cărei formă fusese probabil dată de configurația terenului și de funcționalitatea ei.

Aspectul fortificat al construcției de pe mamelon cît și plasarea ei într-un excepțional punct strategic presupune un fort roman de genul celor de pe „limes”, ridicate încă din sec. II e. n.²), în scopul realizării unei legături mai eficace între castele situate la mari distanțe. Fără a fi cercetate arheologic astfel de forturi au fost localizate și între Noviodunum și Aegyssus, la Parcheș, Somova și Cișla (Mineri)³ ca și în partea de nord-est a Tulcei, în punctul numit „Via judecătorului”.

Revenind la situația de pe dealul Taberei, remarcăm că nivelul de locuire romană a fost surprins și pe versantul sudic al promontoriului, unde panta este foarte lină. În S₂, la 23 m de fortificația de pe platou, sub stratul feudal timpuriu, apare nivelul roman marcat de aglomerări

2 Astfel de forturi au fost localizate și cercetate arheologic de-a lungul întregului limes danubian (a se vedea pentru limes-ul dacic forturile de lângă castrul Bologa — publicate de N. Gudea în *Acta Musei Napocensis*, VIII, Cluj, 1971) cu toată bibliografia).

3 |Gh. Ștefan, *La legio I Iovia et la défense de la frontière danubienne au IV-e s. de n.e.*, în *Nouvelles Études d'Histoire*, București 1955, p. 167.

de pietre, arsură țiglă și ceramică romană în stare fragmentară ca și o porțiune din podeaua incendiată a unei încăperi.

Pe versantul estic, în S₁, între cele două locuințe feudal-timpurii, în pantă, sub stratul vegetal actual, s-a dat peste un șanț de mari dimensiuni, cu o deschidere de 8,50 m, fundul de 0,60 m, adâncimea actuală de 1,55 m (fig. 1). Materialul ceramic recoltat din umplutura șanțului aparține tuturor perioadelor de locuire de pe înălțimea respectivă. Fundul șanțului atinge nivelele epocii fierului, iar cele mai noi fragmentate ceramice din umplutura șanțului aparțin locuirii feudal-timpurie pe care o constatăm de o parte și de alta a șanțului fapt care infirmă o eventuală ipoteză a efectuării acestei lucrări în epoca respectivă. Din contră, stratigrafic se poate afirma că șanțul aparține epocii moderne, cu toată tentația de a atribui fortificației de pe platou un șanț de apărare, săpat spre răsărit împotriva unui dușman care ar fi putut eventual, veni pe calea apei.

În general s-a recoltat un bogat material ceramic de cele mai multe ori în stare fragmentară, aparținând celor 4 etape de locuire.

Din studiul tipologic al ceramicii deprindem următoarele :

A) Ceramica hallstattiană (pl II/1—7), din punct de vedere al compoziției și tehnici de prelucrare a formelor și decorului prezintă analogii cu cea de pe cetățuia hallstattiană de la Babadag, faza III⁴) și din cimitirul hallstattian de la Stoicani⁵), aparținând Hallstattului mijlociu (C) — sec. VII î. e. n. Din punct de vedere structural se disting două categorii : din prima categorie fac parte recipientele lucrate dintr-o pastă grosolană frământată cu pietricele și impurități, din cea de a doua, vasele lucrate dintr-o pastă compactă, relativ fină ; ambele categorii prezintă aspectul unei arderi insuficiente, vasele fiind acoperite cu un slip negru, castaniu sau galben-portocaliu, realizat prin lustruirea secundară a pereților. Referitor la forme și decor ceramica hallstattiană de pe dealul Taberei cunoaște 4 categorii :

a) Vase bitronconice mari cu pereți groși și gîtul pîlniform legat printr-o canelură de umărul puternic profilat (pl. II/1,7) ;

b) Căni svelte cu corpul scund, ușor evazat, gît înalt, buza evazată în afară, fundul îngust cu „umbo“, cu o toartă în bandă suprainălțată, decorate cu grupe de cîte doi butoni conici situați pe linia de maximă bombare (pl. II/2) ;

c) Cănițe cu corpul bombat și fundul realizat prin „umbo“ (pl. II/3) ;

d) Castroane tronconice cu buza adusă spre interior, de cele mai multe ori decorată în caneluri oblice sau mici proeminențe organice (pl. II/5).

4 Similitudinea materialului hallstattian de la Tabără cu cel de la Babadag, faza a III-a, a fost confirmată și de Seb. Morintz autorul săpăturilor de la Babadag, care a avut amabilitatea să se deplaseze la Tulcea în acest scop.

5 M. Petrescu-Dîmbovița. Cimitirul hallstattian de la Stoicani, în *Materiale arheologice*, I, 1953, pp. 132—204.

B) Ceramica geto-dacică, (pl II/8—16) în stare fragmentară, prezintă o serie de caracteristici care o apropie de materialul recoltat în săpăturile anterioare de la Murighiol⁶) și Telița⁷) din nordul Dobrogei, încadrat în sec. IV—III î. e. n.

Predomină tipul de vas bombat cu pereții groși, buza dreaptă, fundul îngust, plat, de cele mai multe ori ușor evazat. Decorul, constă în brîuri organice, continue sau alveolate, întrerupte de butoni organici alveolați, uneori dispuși izolat, sub buză sau pe corpul vasului, în forma unor ridicături concentrice. Dintre celelalte tipuri de vase specifice latene-ului getic remarcăm prezența fragmentelor de ulcioare și cești. Din forme hallstattiene supraviețuiește strachina tronconică cu buza adusă spre interior lipită de decor.

Împreună cu această categorie ceramică, dar destul de reduse cantitativ, apar fragmente de ceramică grecească, în exclusivitate material amforistic de proveniență thasiană și rhodiană aparținând secolelor IV—III î.e.n.⁸) (pl. III/1). O singură mănășă de amforă poartă ștampila Knidos-ului și provine din dărîmătura construcției romane de pe platou, ceea ce, în cazul în care nu a fost antrenată din straturile mai vechi, presupune, o activizare a comerțului knidian cel puțin în sec I e.n.⁹

C) Ceramica romană, fragmentară, este foarte variată, atât din punct de vedere compozițional cit și ca forme și decor, aparținând unor tipuri comune, frecvente în Dobrogea romană a secolelor II—IV e.n., (pl. III/2—4 ; pl. IV-i-3 și 5—10).

Se folosește pastă cu convecțiuni calcaroase, aspră la pipăit, argilă cu pietricele și cărămidă pisată, pastă densă, omogenă, amestecată cu mică și pastă caolinată. Arderea s-a făcut uniform și în funcție de compoziție, ceramica prezintă nuanțe diferite, de la alb-gălbui pînă la maroniu, fiind angobată sau acoperită cu firnis roșu sau roșu-maroniu cu scilipiri metalice.

Dintre formele prezente pe dealul Taberei se disting *oale* cu buza răsfrîntă în formă de guler sau simplă, răsfrîntă în exterior, cu pereți groși, verticali sau ușor bombați; *cănițe* cu pereții subțiri, ușor canelați, fund inelar sau picioruș, buza dreaptă sau răsfrîntă în exterior; *farfurii* tronconice cu pereți subțiri și margine verticală sau oblică unită de corp printr-o mulură; *strachini* cu pereții groși, margine

6 Exp. Bugor. Săpăturile de salvare de la Murighiol, în SCIV VI, 3—4, 1955; vezi și SCIV, VII, 3—4, 1956, pp. 243—251 și *Materiale*, VI, 1959, pp. 325—329.

7. G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, Cercetările arheologice de la Telița, în *Materiale*, VIII, 1962, pp. 373—381.

8 Anne-Marie Bon et Antoine Bon, *Les timbres amphoriques de Thasos*, Paris 1957, figura 3(1), pp. 14—19, fig. 22 și 52;

I. B. Zcest, pl. XXIII, 498, *Keramiceskaia tara Bospora*, Moscova, 1960.

9 Mănușa cu ștampila Knidos-ului, găsită pe dealul Taberei, este rekrată într-un studiu al nostru asupra materialului amforistic grecesc din nordul Dobrogei, dat spre publicare în revista *PEUCE*, nr. 4 a muzeului Tulcean.

dreaptă sau adusă spre interior (tip bol) și fund drept; *urcioare* cu reți subțiri și gît pîlniform, corp ovoidal, una sau două mănuși în secreți subțiri și gît pîlniform, corp ovoidal una sau două mănuși în secțiune ovoidală sau circulară; *urcioare* în formă de amforă de mari dimensiuni; *fructiere* cu marginea lată răsfrîntă oblic în exterior, decorată cu striuri fine, în val și cu alveole ovale pe buză; *lucerne* romane din pastă fină, galben-rozie, acoperite cu firnis roșu, tip frecvent întilnit pe teritoriul patriei noastre în primele secole ale stăpînirii romane¹⁰); *amfore* de diferite mărimi. Întreaga categorie ceramică enumerată mai sus este caracteristică sec. II—IV e.n.

O serie de fragmente de amfore, cu pereți groși decorați cu caneluri largi sau striuri adinci, acoperiți cu angobă alb-gălbuie sau roz-gălbuie, aparțin sec. IV e.n. (Pl. IV/5—10).

Ceramica de tradiție Laténe-getică se face puțin simțită pe platoul de pe mamelon, unde în interiorul fortificației romane au fost găsite cîteva fragmente care au întregit un vas ușor bombat, de dimensiuni reduse, lucrat cu mîna în tehnica tradițională și decorat sub buză cu mici creștături verticale dispuse rar, în maniera sec. III e.n. (Pl. IV/4). Cîteva fragmente ceramice aparțin unui castron tronconic lucrat din pastă cenușie, cu pereți groși, margine lată răsfrîntă oblic în exterior, umăr profilat și fund drept discoidal, recipient specific culturii carpice în sec. III e.n.¹¹) (Pl. IV/2,3). Această categorie ceramică a ajuns aici, mai puțin pe calea schimbului și mai mult, credem, prin intermediul unor infiltrații carpice în mediul militar al fortificațiilor dunărene¹².

D) Ceramica feudal-timpurie găsită în cantitate mare este lucrată la roata înceată, dintr-o pastă argilooasă sau caolinată, folosind ca degresant cărămidă pisată, pietricele și uneori nisip (pl. IV/11-16 și pl. V, 1).

Predomină tipul de vas borcan cu umărul bombat, gîtul puternic profilat, buza rotunjită, mai mult sau mai puțin răsfrîntă în exterior, fund drept, uneori ușor evazat, neșampilat, decorul constă în striuri orizontale combinate cu valuri sau siruri dințate, sau cu rețea de striuri orizontale, oblice sau verticale, cu creștături oblice sau în formă de semilună, plasate sub buză. Atrag atenția cîteva fragmente de vase cu pereți acoperiți cu o rețea de linii lustruite, specifice ceramicii încadrate la Dridu în grupa B¹³.

10 C. I. Băluță, *Opaițele romane de la Apulum*, I, în *Acta Musei Regionalis Apulensis*, Studii și comunicări (arheologie-istorie-etnografie) III, 1961, pp. 189—218, pl. III, 2, 5.

11 R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienestii*, în *Materiale*, I, 1953, p. 339, fig. 153 și p. 359, fig. 144, 2.

12 Aceasta este concluzia la care ajunge și Maria Comșa, într-un studiu, publicat recent în *Pontica* V/1972, asupra pătrunderii în Dobrogea a unor populații transdanubiene în cursul secolelor III—IV e.n.

13 Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu, Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, Buc. 1967, p. 85, pl. III, II, (p. 168) și pl. VI, 9, 11 (p. 171).

Această categorie ceramică, ca pastă, forme și decor prezintă similitudini cu materialul provenit din nivelul feudal-timpuriu de la Dinogetia și Capidava aparținând sec. X), încadrându-se în orizontul cultural cunoscut sub numele de Dridu¹⁴).

Alături de aceasta, din nivelul feudal-timpuri de pe dealul Ta-berei s-a recoltat un număr mare de fragmente ceramice, lucrate la roata rapidă, dintr-o pastă densă, bine arsă, aparținând unor amfore, ulcioare și căni decorate cu striuri, împunsături sau linii lustruite dispuse în rețea romboidală, atribuite ceramicii de factură bizantină, încadrată la Dinogetia în sec. XI—XII¹⁵ (pl. V/2—4).

Cîteva fragmente păstrează urme de smalt verzui; în cenușa „pietrarului” s-au găsit fragmentele unei străchini tronconice cu marginea oblică și fundul drept, lucrată dintr-o pastă densă, roz-cărămizie și pictată în interior cu vopsea albă, pentru care nu cunoaștem analogii (pl. IV/12 a și b).

Restul materialului recoltat aparține în cea mai mare parte nivelului feudal-timpuriu: fusaiole de lut (bitronconice, sferoidale, tronconice), (pl. VI/3 a, b), greutăți de plasă, folosite la pescuit (pl. VI/5), confecționate din fragmente de țiglă romană¹⁶), bucăți de fier oxidat, fragmente de lame de cuțit, tortițe din fier aparținând unor recipiente metalice¹⁷) (pl. VI/4) și cîteva oase de animale mari, cu urme de prelucrare (pl. VI/2).

Nouă fragmente prismatice de gresie prelucrată, dintre care două păstrează puternice urme de întrebuințare (pl. VI/1), aparțin nivelului roman și vorbesc de îndeletnicirile gospodărești ale celor din fortificația de pe platou, fiind caracteristice sec. III—IV e.n.¹⁸).

Prezentarea situațiilor din săpătură, ca și a materialului recoltat, ne permite desprinderea cîtorva observații privitoare la locuirea promontoriului investigat.

Începînd din prima epocă a fierului, mai precis din sec. VII î.e.n., o comunitate restrînsă de oameni locuiau pe versantul estic și sud-estic al înălțimii, în apropierea vechiului braț al Dunării, îndeletnicindu-se, în afara celorlalte ocupații casnice, cu pescuitul și creșterea animalelor, mărturie stînd oasele de animale și de pește găsite în gropile hallstattiene.

14 Vezi Eug. Zaharia, *Op. cit.*, *passim*.

15 I. Barnea, Ceramica de import, în *Dinogetia* I, p. 73, fig. 38 și p. 77, fig. 40, 6, 7.

16 *Dinogetia* I, București 1967, pp. 154—167; R. Florescu, *Capidava* I, București Meridiane' 1965, p. 31.

17 I. Barnea, Ocupațiile locuitorilor, în *Dinogetia* I, p. 51.

18 R. Vulpe, Săpăturile de la Poienest, în *Materiale* I, 1953, p. 294, fig. 89.

Această locuire se întrerupe în condiții pe care nu le cunoaștem, cel mai târziu, la începutul sec. VI î.e.n., conform cronologiei fazei III Babadag.

Pe baza tipologiei ceramicii, locuirea geto-dacă, nu putea începe mai devreme de sec. IV î.e.n., cunoscând de asemenea o scurtă evoluție pe dealul Taberei și încetînd în sec. III î.e.n.

Între cele două etape de locuire există un gol, datorat, credem noi, unor evenimente istorice, specifice teritoriului dobrogean, pe care abia le putem intui.

Considerăm că materialul hallstattian de pe dealul Taberei confirmă ipoteza încadrării Nordului Dobrogei într-o mare arie cultural-geografică care cuprindea în prima epocă a fierului, nord-estul Munteniei și sudul Moldovei. Fiind analog celui de la Babadag, faza III, a cărei evoluție se termină la sfîrșitul secolului VII î.e.n., reactualizează problema genezei hallstattului final, în condițiile unor transformări etnico-culturale, puse pe seama deplasării spre vest a sciților și a unei influențe tot mai accentuate a factorului grecesc.

Ca și la Murighiol și Telița în ceramica geto-dacă de pe dealul Taberei, lucrată în exclusivitate cu mina, ne surprinde aceea continuitate de prelucrare și tehnică întilnită la sfîrșitul primei epoci a fierului¹⁹⁾, care caracterizează întreaga evoluție culturală a traco-geților autohtoni.

Locuirea geto-dacică a depășit limitele promontoriului investigat de noi, urmele sale fiind depistate în mai multe puncte de pe dealul Taberei. Astfel, la circa 800 m. sud-vest spre exemplu, muncitorii care cărau pămînt pentru platforma industrială a orașului, au scos la iveală o amforă thasiană de sec. IV î.e.n. provenită dintr-un mormînt cu ring de piatră, fapt care atestă în punctul respectiv o necropolă geto-dacică, aparținînd poate așezării de pe promontoriu.

Este cert că materialul ceramic, băștinăș, ca și cel grecesc, nu ne permit o încadrare cronologică care să depășească limitele sec. III î.e.n. Așadar, încetarea locuirii geto-dace de pe dealul Taberei survine la un moment apropiat datei la care încetează de a se mai face înmormîntări la Murighiol și Telița, între sfîrșitul cărora există un oarecare decalaj de timp. În vreme ce necropolele de la Murighiol sfîrșesc pe la mijlocul sec. III î.e.n., cea de la Telița continuă și-n a doua jumătate a sec. III î.e.n. Dacă ne gîndim la așezarea de pe dealul Taberei, fenomenul apare interesant.

Ne punem întrebarea dacă nu cumva acest fenomen denotă, în afara celorlalți factori de natură economică și socială și o pătrundere lentă a unor populații venite din direcția Deltei? În lipsa documentației, sperăm ca viitoarele cercetări să dea un răspuns concret și acestei probleme.

18 R. Vulpe, Săpăturile de la Poienеști, în *Materiale I*, 1953, p. 294, fig. 89.

Abia după cucerirea romană, poziția excepțională a promontoriului a atras atenția cuceritorilor. De astă dată a fost amenajată platforma de pe mamelon pe care s-a ridicat fortificația romană, foarte probabil la începutul sec. II e.n., în cadrul unui sistem defensiv unitar inițiat de împăratul Hadrian. Fortul avea vizibilitate perfectă spre malul stîng al Dunării ca și spre anticul Aegyssus, situat la cca. 5 Km. sud-est, la care se putea ajunge ușor pe calea apei.

Urme de viață romană se întîlnesc în vecinătatea promontoriului pe o rază de 1,5 Km. Semnalăm cu acest prilej tezaurul de monede imperiale, descoperit la cca. 1 Km. nord-vest, pe malul bălții, unde se întîlnesc fragmente ceramice și materiale de construcție, atestînd în locul respectiv o „villa rustica”, ca și cele două morminte romane cercetate de G. Simion în vecinătatea promontoriului. Aceste mărturii datează din primele secole ale romanității la gurile Dunării, fiind în parte contemporane fortului.

Pe baza materialului ceramic, putem face o probabilă încadrare cronologică a fortificației între sec. II—IV e.n. distrugerea ei survenind la începutul sec. V e.n., în împrejurări pe care la bănuim a fi fost legate de degringolada produsă de invaziile pustiitoare ale hunilor. Materialul ceramic nu depășește limitele propuse, iar singura monedă romană, descoperită la poalele mamelonului, în pămîntul cărat de torenții de ploaie, provine de la împăratul Licinius II cînd construcția se pare că era în picioare.

Înălțimea, a cunoscut după aproape cinci secole, o ultimă perioadă de locuire, începînd din sec. X, cînd, o comunitate feudal-timpurie s-a așezat la poalele mamelonului, folosind, ca și în epoca fierului, versanții de est, vest și sud, în afara celui stîncos dinspre nord, ocupîndu-se, ca și comunitățile precedente, cu pescuitul și creșterea animalelor. La o dată pe care nu o putem preciza cu certitudine, această locuire încetează brusc; nivelul ars al locuințelor ca și stratul negru fumuriu care le acoperă vorbesc despre incendierea lor. Probabil că distrugerea a fost foarte puternică, întrucît nu se mai fac încercări de reluare și continuare a locuirii pe promontoriu. Deoarece materialul ceramic este caracteristic sec. X—XI, înclinăm să credem că sîntem în fața aceluiași nivel incendiat întîlnit și în marile așezări feudal-timpurii de la Capidava²⁰) și Dinogetia²¹), și pus în legătură cu întreita invazie a pecenegilor din anul 1036.

19 Ex. Bujor, Cu privire la începutul celei de a II-a epoci a fierului în lumina cercetărilor de la Murighiol—Tulcea, în *PEUCE*, II, 1971, p. 134.

20 Gr. Florescu, R. Florescu și Gloria Ciacalopol, Săpăturile arheologice de la Capidava, în *Materiale*, VIII, 1962.

21 P. Diaconu, Pecenegii la Dunărea de Jos, în *SCIV*, XVIII, 3, 1967, p. 469.

Sondajul efectuat pe dealul Taberei în anul 1965, cu tot caracterul său limitat, a înscris un nou punct arheologic pe harta Dobrogei, furnizind o serie de elemente interesante referitoare la locuirile care s-au succedat în același loc într-un mileniu și jumătate de transformări continui la gurile Dunării.

RESUMÉ

Le sondage archéologique effectué en 1965 à environ 5 km. nord-ouest de la ville de Tulcea, sur Dealul Taberei, sur un promontoire ovoïde situé dans la proximité des marais de l'Ancien Danube, a contribué à l'identification du matériel archéologique de l'habitat de cet espace géographique durant différentes époques historiques.

Les recherches archéologiques ont distingué quatre phases d'habitation : premier âge du fer, époque géto-dace, haute époque romaine, haut Moyen Âge. Le niveau du premier âge du fer remonte au Hallstatt moyen, ayant des analogies dans le cimetière de Stoicani (au Sud de la Moldavie) et dans la fortification de Babadag, appartenant par conséquent à la IIIe phase de Babadag (VIIe siècle av. n. è.) et faisant preuve de l'existence d'une large aire culturelle qui comprenait à cette époque le nord-est de la Valachie, le sud de la Moldavie et le nord de la Dobroudja.

L'habitat géto-dace remonte aux IVe—IIIe siècles av. n. è., appartenant à l'aire des découvertes gètes de Murighiol, et de Telița (au nord de la Dobroudja); selon l'Auteur, sa fin pose ici aussi le problème de la pénétration lente d'une population du côté du Delta, aspect qui reste à être élucidé à l'avenir.

La romanité est attestée sur Dealul Taberei par les vestiges d'une fortification du type de celles qui étaient intercalées entre les grands castra romains et dont l'existence se déroule ici entre le IIe et le IVe siècles de n.è.

La dernière étape d'habitation comprend les Xe—XIe siècles et appartient à l'horizon culturel Dridu, attesté en Dobroudja sur la rive du Danube par les découvertes plus anciennes de Capidava et de Dinogetia.

L'Auteur estime que la fin de cette habitation est due à la triple invasion des Petchénègues d'année 1036.

PLANȘA I

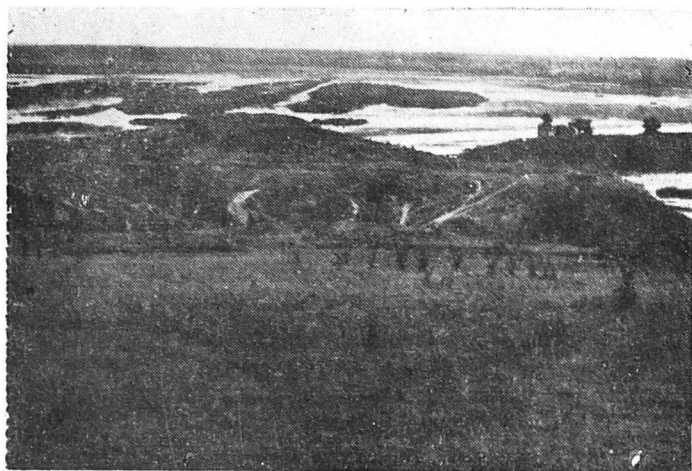

Fig. 1

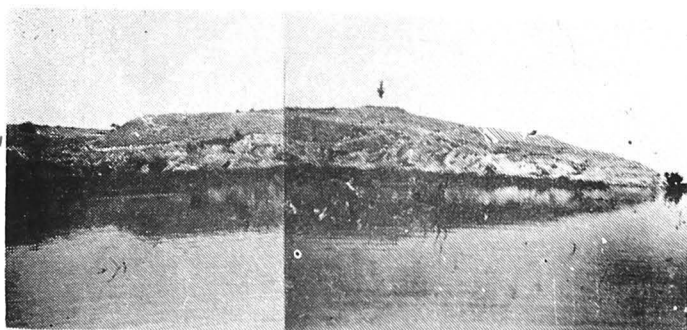

Fig. 2

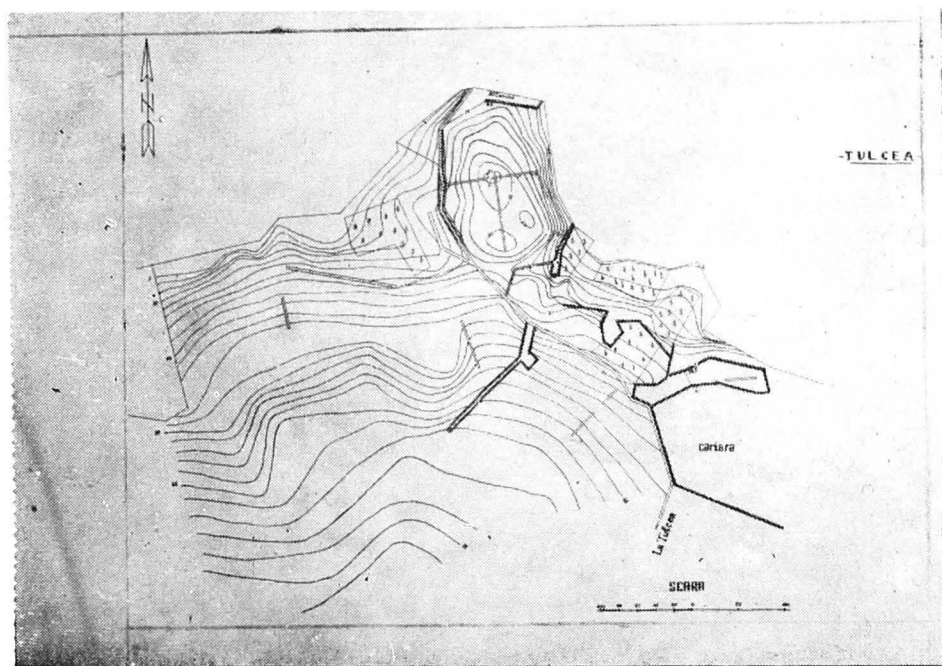

Fig. 3

PLAŢA II

1

2

3

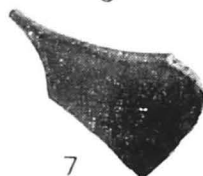
4

5

6

7

8

9

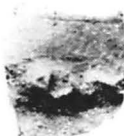
10

11

12

13

14

15

16

PLANȘA III

Fig. 1

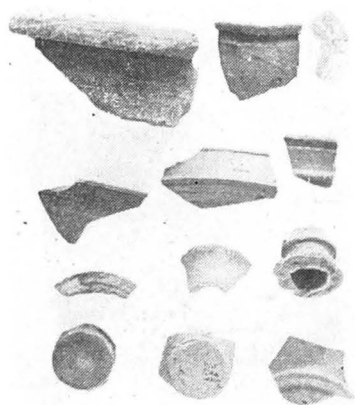

Fig. 2

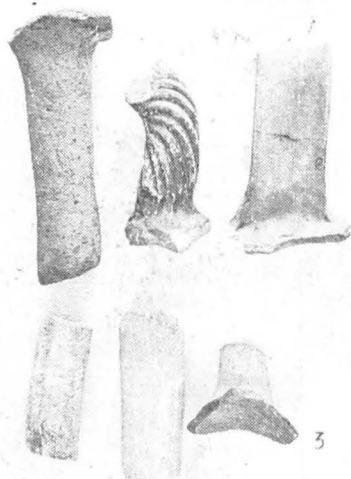

Fig. 3

Fig. 4 a

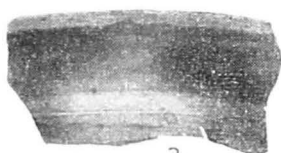

Fig. 4 b

PLANȘA IV

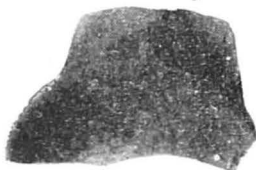
1

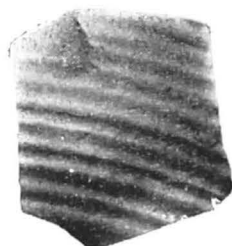
3

4

2

5

6

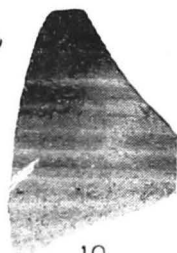
7

9

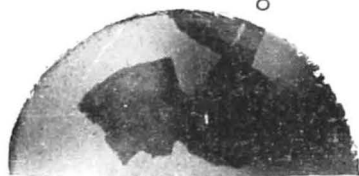
8

10

11

12 a

12 b

13

14

15

16

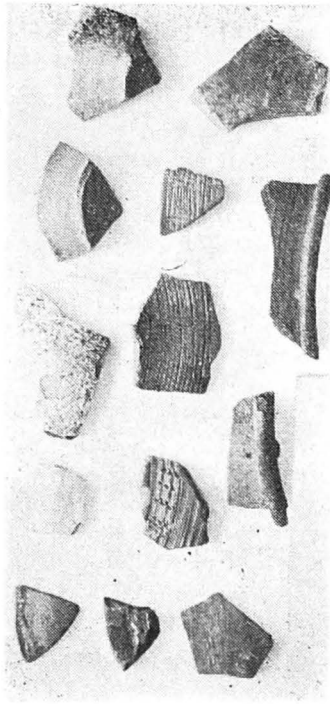

Fig. 2

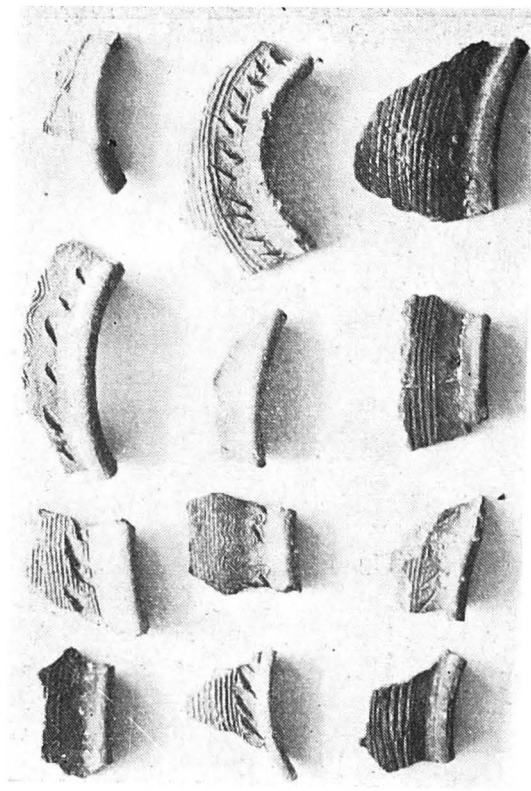

Fig. 4

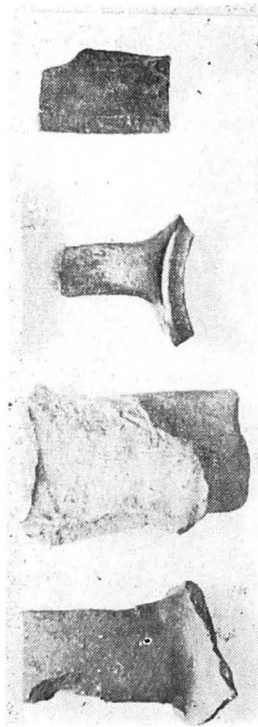

Fig. 1

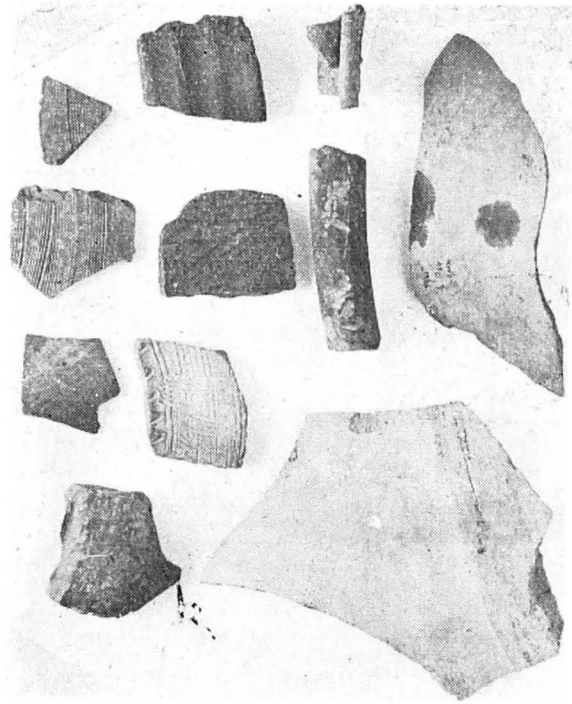

Fig. 3

PLANŞA VI

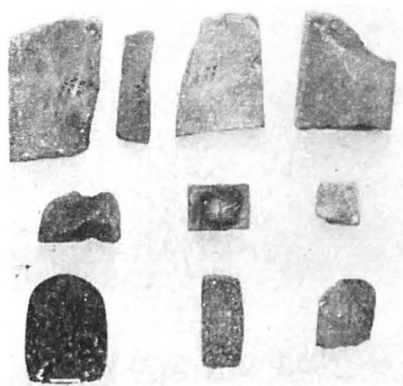

Fig. 1

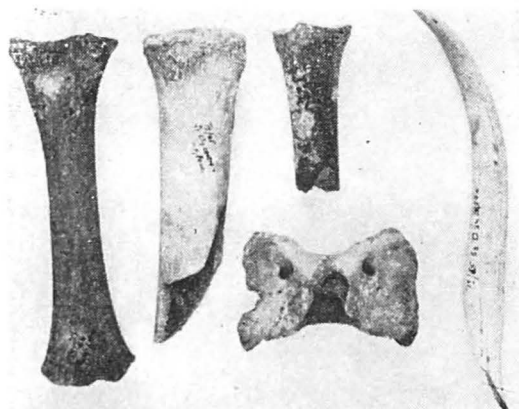

Fig. 2

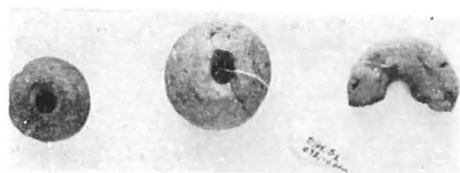

Fig. 3 a

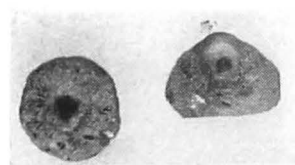

Fig. 3 b

Fig. 4

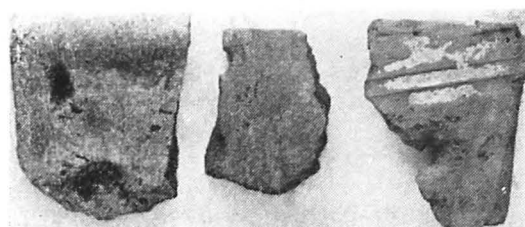

Fig. 5

LISTA FIGURILOR

- Pl. I 1, Vedere dinspre sud-vest asupra promontoriului investigat pe dealul Taberei; 2, același promontoriu văzut dinspre est; 3, dealul Taberei cu
- Pl. I 1, Vedere dinspre sud-vest asupra promontoriului investigat pe dealul Taberei; 2, același promontoriu văzut dinspre est; 3, dealul Taberei cu zona investigată — plan de situație.
- Pl. II 1—7, Ceramică hallstattiană — faza III Babadag (dealul Taberei); 8—16, Ceramică geto-dacică (sec. IV—III î.e.n.) de pe dealul Taberei.
- Pl. III 1, Ceramică grecească (sec. IV—III î.e.n.) de pe dealul Taberei; 2—4, ceramică romană de pe dealul Taberei (sec. II—III e.n.).
- Pl. IV 1, fragment de urcior amforoidal roman (sec. II—III e.n.); 2, 3, fragmente de castron de factură carpică (sec. III e.n.); 4, vas de dimensiuni reduse, lucrat cu mina, de tradiție lat-ne-gelică. 5—10, ceramică romană sec. IV e.n.). 11—16, ceramică feudal-timpurie de pe dealul Taberei (sec. X—XI).
- Pl. V. 1, Ceramică feudal timpurie; 2—4, Ceramică feudal-timpurie de factură bizantină.
- Pl. VI. 1, Fragmente de gresie prelucrată din epoca romană; 2—5, materiale prelucrate aparținând sec. X—XI.